

TCK Novosti – most saradnje između *Cementare* i građana

Dragi čitaoci,

Pred vama je trideseti, jubilarni broj *TCK Novosti*, internih novina *Titan Cementare Kosjerić*, koje publikujemo već devet godina i u njima pouzdano beležimo sve bitne činjenice vezane za poslovanje kompanije na svim nivoima.

Zadovoljstvo nam je što istrajno i verno pratimo dinamiku aktivnosti naše firme, doprinoseći dvosmernoj i smislenoj komunikaciji sa okruženjem. Iz tog entuzijazma je i poniklo ovo informativno glasilo, a ciljevi postavljeni na početku njegovog osnivanja i danas nas inspirišu svojom aktuelnošću. Naime, u želji za plodnom saradnjom sa javnošću, nastojimo da transparentnim izveštavanjem gradimo međusobno poverenje, kako bismo dugoročno i u obostranom interesu udruženo kreirali podsticajne uslove za rad i život.

Izdvajamo u ovom broju:

- Tehnološke inovacije
Unapređenje energetske efikasnosti
- Koprocesuiranje u cementnoj industriji
– korišćenje otpada kao resursa
- Dani TCK u znaku druženja,
takmičenja i zabave
- Praznik žena: izraz volje za pozitivnim promenama
- Partnerstvo kroz ulaganje u budućnost
- Bezbednost za zdravo odrastanje
- Jedinstvo dobrog biznisa i prosperiteta
zajednice

Zato nismo štedeli vreme ni energiju da vas o svim značajnim poslovnim pomacima, inovacijama, pozitivnim metodama rada i ključnim rezultatima uverljivo obaveštavamo u našem periodičnom listu. U širokom obuhvatu tema, prioritetna pitanja odnosila su se na zdravlje i bezbednost na radu, brigu o životnoj sredini, kao i podršku lokalnoj zajednici. Predstavljanjem dosledne primene ovih aspekata održivog razvoja u našoj organizaciji, delili smo sa vama nedvosmislenu poruku da društveno odgovorno ponašanje predstavlja čvrst vrednosni okvir poslovanja fabrike. Takođe, ponosno smo donosili vesti o događajima i programima koje smo proteklih godina sprovodili uz svesrdnu podršku lokalne zajednice. Svako angažovanje koje nas je uzajamno povezivalo sa vama: građanima, kolegama, saradnicima – osvedočeno je u *TCK Novostima*.

#30

Taj smer sledićemo i u narednim izdanjima čije će brojne korisne sadržaje kreirati bogata praksa kompanije. Obaveštavaćemo vas o planiranim razvojnim politikama, unapređenju zdravlja i bezbednosti, poboljšanju ekoloških normi, usavršavanju tehnološkog procesa i novim vidovima saradnje sa lokalnom sredinom. Nadamo se da će vam i budući tekstovi *TCK Novosti* biti izvor poučnih informacija i saznanja, i da će ove stranice ostati mesto našeg susreta u idejama i usaglašavanju vrednih društvenih stavova.

Želim vam prijatno čitanje,
Miroslav Gligorijević, generalni direktor

Tehnološke inovacije: unapređenje energetske efikasnosti

Miloš Karaklajić, menadžer mašinskog održavanja

Novoinstalirani toplovodni kotao na pelet

Od puštanja *Cementare* u rad, daleke 1974. godine, u sklopu fabrike postoji kotlarnica sa dva parna kotla na mazut, tipa Steambloc 300. Oni proizvode zasićenu vodenu paru koja se koristi: za zagrevanje mazuta prilikom istakanja iz transportnih sredstava u rezervoare, za zagrevanje instalacije ispred glavnog gorionika rotacione peći, kao i za sistem grejanja u prostorijama. U cilju energetske efikasnosti i ekonomske isplativosti, a na osnovu prethodne stručne analize, *Titan Cementara Kosjerić* je odlučila da optimizuje sistem za grejanje prostorija, tako što će mazut, kao skupljii energet, zameniti jeftinijim drvnim peletom. S tim u vezi, idejni projekat, studiju opravdanosti smanjenja potrošnje mazuta i stepena povraćaja uloženog kapitala, kao i glavni projekat sa kompletnom projektno-tehničkom dokumentacijom – izradile su domaće firme: Termoenergo inženjering d.o.o, Beograd i Magmont, Pirot.

Planirani radovi obuhvatali su rekonstrukciju kotlarnice i ugradnju toplovodnog kotla kompanije Viessmann, tip Pyrotec 530, snage 530 kW, za sagorevanje drvnog peleta. Zahvati u kotlarnici podrazumevali su građevinske aktivnosti, izradu i montažu silosa za skladištenje peleta i sistema za transport, rekonstrukciju podstanice, ugradnju novih pumpi i ostale opreme, i instaliranje sistema za upravljanje svom opremom. Prema predviđenoj dinamici, prvo su obavljeni građevinski poslovi i postavljeni temelji i oslonci za opremu, zatim su usledili mašinski radovi (ugradnja kotla i silosa, uspostavljanje podstanice), uporedo sa povezivanjem opreme i postavljanjem sistema za upravljanje, što je u domenu elektro

strukte. U celom radnom toku, uključujući isporuku Viessmann kotla i pripadajuće opreme, takođe su angažovani izvođači iz Srbije: GZTR Pavlović, Kosjerić i Interklima d.o.o, Vrnjačka Banja, koji su, poštujući termine, u roku od 60 radnih dana i sa oko 30 zaposlenih, učestvovali u tehnološkom unapređenju grejnog sistema fabrike. Sa ponosom ističemo da je ovaj proces sproveden bez ijedne povrede na radu, u skladu sa doslednom primenom politike bezbednosti u TCK. Nakon rekonstrukcije podstanice u kotlarnici, u njoj se sada nalazi i akumulaciona posuda, odakle se topla voda, preko razdelnika toplote, cirkulacionim pumpama šalje ka podstanicama i potrošačima, i u koju se pothlađena voda, preko sabirnika, vraća. Voda u ovoj posudi može da se zagревa na dva načina: pomoću novoinstaliranog toplovodnog kotla na pelet ili pomoću parnih kotlova na mazut, koji su i dalje u funkciji i služe kao alternativa grejanju na pelet.

Odabir izvora toplote (toplovodni ili parni kotao) vrši se ručno, preko kontrolnog ormana, a sistemom grejanja dalje upravlja odgovarajući softverski program koji automatski reguliše toplotu za potrošače, zavisno od vrednosti spoljne temperature, dnevnog rasporeda rada (I, II ili III smena) i od radnog kalendarja (radni dan, državni/verski praznik – neradni dan, vikend i sl.).

Priprema za ugradnju kotla

Ukupna vrednost projekta iznosi 215.000 evra. Imajući u vidu prednosti cene peleta i njegove ekonomične potrošnje u Viessmann toplovodnom kotlu, u odnosu na skupljii utrošak mazuta posredstvom parnih kotlova, lako se može proceniti isplativost investicije i da period povraćaja uloženog kapitala (payback period) ne bi trebalo da bude duži od godinu dana. Finansijski efekti i u ovom *Titanovom* projektu povezani su sa mobilnošću kompanije da ulaganjem u tehnološke inovacije stalno doprinosi očuvanju resursa i smanjenju uticaja na okruženje, sa kojim stvara zajedničke vrednosti.

Koprocesuiranje u cementnoj industriji – korišćenje otpada kao resursa

Članak: „Co-processing in the cement industry: using waste as a resource“ (više informacija na: www.cembureau.be)

Pored toga što obezbeđuju osnovne proizvode za građevinarstvo, cementare predstavljaju i važne kapacitete za tretman otpada, postupkom koprocesuiranja. Otpadni materijali se na ovaj način potpuno upotrebljavaju, jer njihov sagorljivi deo obezbeđuje toplotu, neophodnu u industrijskom procesu, a mineralne komponente se transformišu i ulaze u sastav cementa odnosno klinkera, koji predstavlja međuproizvod u proizvodnji cementa.

Kompletno iskorišćenje energetske i materijalne vrednosti odbačenih resursa, odvija se po postojećim tehnološkim metodama, koje podrazumevaju procese na visokim temperaturama od oko 2000°C , sa dugim periodima zadržavanja materijala i gasova. Optimalni tehnički uslovi, kao i visoke mere bezbednosne i ekološke predostrožnosti, garantuju da koprocesuiranje otpada u cementnim postrojenjima nema negativnih uticaja na zdravlje ljudi i životnu sredinu. Taj učinak se ostvaruje redovnim sprovođenjem kontrola u skladu sa standardima, kako u sektoru za predtretman otpada (izdvajanje, sortiranje, mešanje, sitnjenje), tako i stalnim kontrolisanjem kvaliteta finalnih proizvoda, koji se izrađuju u skladu sa Evropskim standardima za cement.

Koprocesuiranje ima važnu ulogu u modernoj cementnoj industriji jer predstavlja savršenu mogućnost za iskorišćenje otpada. Tako se čuvaju neobnovljive izvore energije i smanjuju emisije, a pri tom ne dolazi do stvaranja rezidualnog otpada. Ujedno u lokalnim zajednicama, gde ovakva postrojenja funkcionišu, povoljni rezultati se ogledaju u efikasnom upravljanju otpadom (eliminisanje deponija i njihovih sadržaja) i očuvanju radnih mesta.

Primena alternativnih goriva, kao zamena za fosilne

energente, u evropskoj cementnoj industriji postoji već tri decenije. U 2011. godini, u okvirima Evropske unije, ova supstitucija je iznosila prosečno 34,3%, dok je u nekim zemljama stepen supstitucije iznosio preko 60%, i čak 100% u pojedinim fabrikama. Ovaj stepen supstitucije fosilnih goriva alternativnim, odgovara godišnjoj uštedi od 6.600.000 tona uglja, sa znatnim smanjenjem emisija i ostataka sagorevanja.

Otpad se sve više smatra potencijalnim resursom (sirovinom i energentom), pod uslovom da se prilikom tretmana maksimalno iskorišćava njegova vrednost i da nema negativnih uticaja na zdravlje ljudi i životnu sredinu.

Ovom stanovištu u prilog ide i krovna strategija „Evropa 2020“, koja podržava preusmeravanje ka resursno efikasnoj ekonomiji, uslovljenoj smanjenjem eksploatacije neobnovljivih izvora i sprečavanjem emisija ugljen-dioksida. Takođe, EU Direktiva o otpadu obavezuje zemlje ovog prostora da usavrše svoje prakse, tako što će ih orientisati ka najvišim nivoima hijerarhije upravljanja otpadom. U poštovanju sprege tih dveju ključnih inicijativa, članice Evropske asocijacije za cement (CEMBUREAU) nalaze siguran oslonac za opravdanost koprocesuiranja otpada, jer time unapređuju svoju resursnu efikasnost i smanjuju koncentracije štetnih gasova.

Višestruka korist od ovog postupka (ekonomska, ekološka, društvena) daje za pravo očekivanju da će koprocesuiranje biti prepoznato kao prioritet u rangiranju metoda za upravljanje otpadom u EU. To bi u većim razmerama podstaklo implementaciju proverenog koncepta za upotrebu alternativnih materijala i energenata u pećima cementara, uz navedene benefite i racionalizaciju javnih troškova usled korišćenja postojeće infrastrukture cementara, umesto izgradnje nove infrastrukture za tretman otpada.

Otpad	Supstitucija	Primeri
Energetska vrednost (ugljenik, vodonik)	Iskorišćenje energije	Zamena energije iz fosilnih goriva Rastvarači Otpadna ulja Otpadna plastika
Sirovinska/materijalna vrednost (Ca_2O , Fe_2O_3 , Al_2O_3 , itd.) Energetska vrednost (ugljenik, vodonik)	Iskorišćenje sirovinske vrednosti Iskorišćenje energije	Zamena prirodnih sirovina Zamena energije iz fosilnih goriva Korišćene gume Korišćene boje Industrijski talozi
Sirovinska/materijalna vrednost (CaO , Fe_2O_3 , Al_2O_3 , itd.)	Iskorišćenje sirovinske vrednosti	Zamena prirodnih sirovina Livački pesak Šljaka Pepeo Industrijski gips

Vrste koprocesuiranja (Izvor: CEMBUREAU)

Dani TCK u znaku druženja, takmičenja i zabave

Sanja Mitrović-Ljubičić, administrativno-tehnički sekretar

Za opšte dobro učestvujemo u istom timu

Oblikovanje komunikacije između *Titan Cementare Kosjerić* i lokalne sredine prema vrednosnom obrascu kompanije, ilustruju „Sportski dani TCK”, kao jedan od modela saradnje između zaposlenih u *Cementari* i sugrađana iz drugih preduzeća, ustanova i organizacija sa područja opštine.

Ovogodišnja sportsko-rekreativna manifestacija povodom Dana fabrike započeta je akcijom pešačenja koju je organizovao PED „Subjel”, provereni partner *Titan Cementare Kosjerić* u zajedničkoj popularizaciji zdravih životnih navika. Oko 40 ljubitelja prirode različitih generacija učestvovalo je u 10 km dugoj kružnoj maršruti, koja je od Olimpijske česme, preko Suvog vrela i Grbića glavice, vodila do gradskog mosta na Skrapežu i pružala nemerljivo zadovoljstvo kretanja po valovitim predelima našeg krajolika.

Narednih 5 dana posvećeno je sportskim nadmetanjima. Više od 135 takmičara, raspoređenih u 15 ekipa muške i ženske konkurencije, odmeravalo je snage u 6 kolektivnih i pojedinačnih disciplina: malom fudbalu, odbojci, pikadu, šahu, stonom tenisu i strelnjaštvu. Smotru psihofizičke spremnosti i kondicije obeležili su radost igre i izgaranje za uspeh. U navijačkoj atmosferi, bodrenje svakog dobrog poteza i rezultata povezivalo je učešnike i publiku u jedinstveni tim poklonika fer-plej sportskog rivalstva. Najboljim takmičarima i ekipama, sudijama i organizatorima dodeljene su zahvalnice i simbolični pokloni. Ali, njihova najveća zasluga je združenost u realizaciji korektnog i dostojanstvenog takmičenja, gde je svaki pojedinac, po meri svojih sposobnosti, doprineo ekipnom naporu da se iskaže maksimum veština i izdržljivosti.

Time je ostvaren cilj „Sportskih dana TCK”, čiji je smisao da animira sve strukture građana i kroz njihovo aktivno uključivanje promoviše značaj zdravog življenja, telesnog vežbanja, socijalizacije i timskog zalaganja. Takmičarski duh u znaku poštovanja i tolerancije izraz je naprednog

funkcionisanja međuljudskih odnosa, kako u poslovnom kolektivu, tako i u isprepletanim relacijama na nivou lokalne zajednice. Osim pozitivnog uticaja na fizičko i mentalno zdravlje, sportska igra gradi prijateljstva i ozbiljno nas uči kvalitetnoj saradnji sa drugima. Takvu energiju na svoje okruženje prenosi *Titanova* tradicionalna sportska manifestacija, dajući primer podsticajnog i višestrukog društvenog delovanja.

Stalnim informisanjem osnažujemo komunikaciju sa građanima

U okviru „Sportskih dana TCK”, ove godine je prvi put otvorena izložba fotografija, novinskih članaka i drugih publikovanih materijala koji prate rad fabrike od njenog osnivanja do danas. Istovremeno, pažnju zainteresovanih posetilaca privukao je *Titanov* štand, postavljen na glavnoj ulici ispred Info Centra *Titan Cementare Kosjerić*, gde su građani, uz promotivni materijal, mogli dobiti korisne i pouzdane informacije o aktivnostima kompanije.

Vernost saradnji i naprednim idejama

Kao i prethodnih godina, Dan *Titan Cementare Kosjerić* obeležili smo proslavom, upriličenom za naše zaposlene i goste iz lokalne samouprave, institucija i organizacija sa kojima kontaktiramo. Ovaj svečani događaj pruža priliku za druženje i učvršćivanje komunikacije u kolektivu i saradničkom ambijentu, sa kojima želimo da podelimo informacije o našim ostvarenim rezultatima u proteklom periodu i smernicama budućih planova.

Godišnjica *Cementare* i sada je bila povod za zvaničnu zahvalnost i dodelu nagrada jubilarima zbog njihove posvećenosti i odanosti fabrići. Ove godine naročito smo ponosni na priznanje, dobijeno od Titan Grupe za najbolju inicijativu, odnosno napredak u oblasti Bezbednosti i zdravlja na radu. Drago nam je da se naša postignuća prepoznaju i izvan *Titan Cementare Kosjerić* i bliskog okruženja, a nagrada predstavlja svojevrsnu potvrdu da smo na pravom putu unapređenja poslovnog sistema kompanije.

U okviru ranije ustanovljenog programa nagrađivanja, i na ovogodišnjoj proslavi smo proglašili najbolje predloge zaposlenih za poboljšanje bezbednosti i zdravlja u radnim uslovima. Nagrade su dobili:

2. nagrada (vaučer za kupovinu, u vrednosti od 200 evra):
Dragan Pavlović – izgradnja platforme sa leve strane distributera (paletizacija), čime bi se eliminisao rizik od pada sa visine prilikom podešavanja daske i ostalih elemenata, kod prelaska sa pakovanja od 50 kg na pakovanje od 25 kg, i obratno.

3. nagrada (vaučer za kupovinu, u vrednosti od 100 evra):
Zoran Dimitrijević – izgradnja rukohvata sa desne strane stepenica, kojima se pristupa betonskom fundumentu sa južne strane mlini sirovine (izlaz iz mlini). Stepenice se, pored ostalog, koriste i prilikom dosipanja ulja u ležaj mlini.

Politikom nagrađivanja u *TCK* afirmišemo važnost uključivanja zaposlenih i kontinualni napor da kroz konstruktivne ideje i predloge, naša radna sredina postane bezbednija i zdravija, kako za zaposlene, tako i za zajednicu u kojoj poslujemo.

Jubilarne nagrade za neprekidan rad u TCK dobili su:

Marko Majkić	Igor Stefanović
Aleksandar Đorđević	Bojan Krsmanović
Dejan Krsmanović	Slobodan Petrović
Radovan Jović	Milko Milošević

Radiša Radosavljević	Predrag Milošević
Milijan Radosavljević	Duško Tešić
Željko Ratković	Radoje Božić
Slobodan Jovanović	Svetislav Lazović
Bogomir Tešović	Zoran Matković
Dragica Mandić	Stamenko Lazić
Radiša Mijailović	Milivoje Trifunović
Zoran Maksimović	Miladin Kovačević

Praznik žena: izraz volje za pozitivnim promenama

Momčilo Perišić, inženjer na rudniku

Iako je Međunarodni dan žena, ili popularnije Osmi mart, odavno obojen komercijalnom atmosferom, ovaj praznik u svom povodu uvek podseća na, i danas aktuelnu, istoriju revolucionarne borbe žena za ekonomsku, društvenu i političku afirmaciju. Potreba za ženskim aktivizmom vezana je za proces ravnopravnosti polova u svim sferama života, što je podstaknuto industrijskim progresom i slabljenjem patrijarhalnih odnosa. Početkom 20. veka predstavnice nežnjeg pola sve više skreću pažnju na svoju društvenu ulogu i sa marginе javnosti pomeraju se ka njenom središtu.

Tako je prvi nacionalni Dan žena obeležen 28. februara 1909. godine, u Sjedinjenim Američkim Državama. Ženski pokret dobija internacionalni karakter sa prvom Međunarodnom ženskom konferencijom u Kopenhagenu, 1910. godine, kada je na predlog nemačke socijalistkinje Klare Cetkin proglašen Osmi mart kao Međunarodni dan žena. Ovaj datum čuva sećanje na demonstracije američkih radnica, zapamćenih i po „njujorškom maršu“ iz 1908. godine, čuvenom po najmasovnijim protestima u kojima je više od 15.000 žena tražilo kraće radno vreme, bolje plate i pravo glasa. Dan žena ima različite manifestacije, zavisno od kulturnoškog konteksta, političkih okolnosti, državnog modela, tradicije i

Klara Cetkin, istaknuti aktivista u borbi za ravnopravnost polova

hijerarhije moći. Globalno, ovaj praznik sve više gubi političku notu i postaje izraz poštovanja prema majkama i njihovim zaslugama u očuvanju porodičnih vrednosti. Ipak, u sociološkoj pozadini, ne menjava zalaganje za rodnu ravnopravnost i jednake mogućnosti u svestranom ličnom i profesionalnom razvoju oba pola. Svest o ovom pitanju treba usavršavati u skladu sa zahtevima vremena u kome živimo. Zato je dobro da i Osmi mart ostane simbol volje za pozitivnim društvenim promenama.

Partnerstvo kroz ulaganje u budućnost

Slobodan Savić, pedagog u OŠ „Jordan Đukanović“

Sprovođenje nastave u seoskim školama ponekad iziskuje dodatne napore zbog nedostatka odgovarajućih uslova koje nalažu savremeni obrazovni standardi. Takav primer, do nedavno, bila je i Osnovna škola „Jordan Đukanović“ na Vardi,

gde su se otežano odvijali časovi fizičkog vaspitanja jer fiskulturna sala odavno nije ispunjavala određene tehničke, sigurnosne i higijenske norme. Dotrajalost i neopremljenost namenskog sportskog prostora motivisali su pedagoga ove škole, Slobodana Savića, da, uz podršku kolektiva, pokrene akciju za unapređenje nastave fizičke kulture. Korisne ciljeve ove inicijative prepoznala je TCK, i kao izraz dugoročnog usmerenja na potrebe lokalnih obrazovnih ustanova, realizovala je projekat adaptacije prostora i nabavke rekvizita, neophodnih za podsticanje dečjeg motoričkog razvoja. Cementara je imala sluha za očekivanja osnovaca na Vardi kojima će od sada telesno vežbanje u školi predstavljati veliko zadovoljstvo. U renoviranoj i funkcionalnoj sali, učenici će usavršavati fizičke veštine i graditi pozitivne psihosocijalne obrasce ponašanja. Ova vrsta dobrobiti za mlade generacije, učvršćuje poverenje između zajednice i TCK koja strateški ulaže u prosperitet društva.

Bezbednost za zdravo odrastanje

Pavle Ljubičić, inženjer bezbednosti i zdravlja na radu

Povrede se obično smatraju nesrećnim slučajem koji se nije mogao sprečiti, a istina je da se njihov najčešći uzrok krije u nepažnji, nedovoljnom sagledavanju rizika i niskoj svesti o bezbednosti. Zato u našem društvu ovaj problem zahteva veću mobilnost, dodatno usmerenu na sistematsko razvijanje bezbednosne kulture kod dece. Ranim usvajanjem znanja o odgovornom ponašanju prema sebi i drugima, uvećavaju se šanse za stvaranje sigurnijeg društva u kome se poštuju zajednička pravila.

Za mlađe osnovce u Kosjeriću, *Titan Cementara Kosjerić* redovno organizuje treninge pod okriljem inicijative „Bezbednost pre svega”, sa namerom da kroz zabavu, igru i druženje najmlađa populacija usvaja navike zdravog odrastanja, prepoznavanja opasnosti u okruženju i pravilnog reagovanja u hitnim situacijama.

Ove školske godine, u obuci je učestvovalo 79 učenika četvrtog razreda Osnovne škole „Mito Igumanović”, uključujući i područna odeljenja iz Brajkovića i Tubića. Tokom 12 susreta, raspoređenih u periodu od 12. novembra do 6. decembra 2014. godine, akciju je volonterski vodilo osam instruktora, zaposlenih u TCK, uz podršku stalnih saradnika u ovakvim edukacijama: specijalizovanih hitnih službi policije, vatrogasaca – spasilaca i lekara – pedijatara. Njihovim demonstriranjem odgovarajućeg postupanja u rizičnim uslovima, na očigledan i deci prijemčiv način je predstavljen sistem predupređenja neželjenih posledica.

Bezbednost pre svega – učimo na kreativan način

Oblasti seminara odnose se na najčešće okolnosti koje nalažu veću budnost mališana. Osnovne norme i preporuke za ponašanje u saobraćaju obuhvaćene su radionicom „Bezbednost na putu od kuće do škole”.

Javni čas o proizvodnji cementa i bezbednom radu u fabrici

„Bezbednost u igri“ upozoravala je na opasne materijale i druge uzročnike koji mogu ugroziti sigurnost fizičkih aktivnosti dece, dok je tema „Bezbednost u školi“ bila posvećena protivpožarnoj zaštiti u đačkom kolektivu. Završna edukacija „Bezbednost u TCK“ dovela je učenike na javni čas o proizvodnji cementa i praksi bezbednog rada u zoni fabrike.

Treći *Titanov* ciklus bezbednosnih radionica za školarce odvija se u interaktivnom učenju, kroz uočavanje opasnosti, procenu rizika i planiranje adekvatnog postupanja, na osnovu čega su složno usvajani zaključci i pravila kojih se treba pridržavati. Dečjom kreativnošću oplemenjene su preporuke za bezbedno odrastanje, što dokumentuje preko 300 likovnih ilustracija motivisanih temama radionica. Od njih, 3 najbolja rada su nagrađena, a oko 50 je izabrano za *Cementarin* kalendar „Bezbednost pre svega“ koji će podsećati na energiju desetogodišnjaka, spremnih za ozbiljne zadatke bezbednog ponašanja.

Titan Cementara Kosjerić namerava da nastavi ovu saradnju, stimulisanu dobrom povratnim reakcijama dece, roditelja i nastavnika iz Kosjerića. U široj perspektivi, građenjem bezbednosne kulture od malih nogu, razvijamo lepezu pozitivnog uticaja na vršnjake, porodicu i društvo jer su deca uspešni ambasadori dobrih ideja.

Naše bebe

Milko Milošević (Rudnik) dobio je sina Đorđa

Jedinstvo dobrog biznisa i prosperiteta zajednice

Rade Jakovljević, menadžer bezbednosti i zdravlja na radu

Potreba za što intenzivnjim povezivanjem sa svim zainteresovanim stranama, odnegovana politikom društveno odgovornog poslovanja i održivog razvoja, motivisala je TCK da u novembru 2014. godine pokrene projekat rada u fokus grupama, oformljenim od predstavnika fabrike i relevantnih organizacija lokalne samouprave. Njihovo volontersko angažovanje doprineće uočavanju autentičnih potreba u okruženju, kao i generisanju ideja koje će dugoročno i održivo, uz minimalne finansijske izdatke, poboljšati određene životne aspekte u Kosjeriću.

Sastanak fokus grupe: zapošljavanje i jednake mogućnosti

Ovaj metod pojačane komunikacije sa građanima predstavlja još jedan vid dugogodišnje *Titanove* odanosti društvenom razvoju, i kvalitativno se nadograđuje na svestrano partnerstvo i uključivanje bitnih lokalnih aktera u kreiranje programa od zajedničkog interesa. Živu interakciju u tim odnosima potvrđuje i delotvornost foruma „Naša zajednica – naša odgovornost”, gde su krajem 2013. godine, radi još uspešnijeg funkcionisanja kompanije i zajednice, definisane ključne oblasti za buduća unapređenja; to su: zdravlje i bezbednost, kultura i obrazovanje, zapošljavanje i jednake mogućnosti, zaštita životne sredine i odgovorna nabavka.

Navedena područja upravo su polazišta za izazovne zadatke pet fokus grupe, konstituisanih na inicijalnim sastancima, tokom decembra prošle godine, u prostoru Info Centra koji je TCK obezbedila za njihovo okupljanje i aktivnosti. Na osnovu usvojenog programskog koncepta i uz koordinaciju predstavnika kompanije, na ovogodišnjim sastancima već su doneti akcioni planovi za praktične korake ovih timova. Osim zaposlenih u *Cementari*, kao moderatora projekta, u strukturi

fokus grupe učestvuju pojedinci iz reprezentativnih lokalnih institucija obrazovanja i kulture, nevladinih organizacija, opštinske samouprave, socijalne i zdravstvene zaštite, službi za bezbednost i drugih nadležnosti javnog sektora, pa se očekuje da će njihova profesionalna iskustva biti udružena u produktivnim akcijama, saglasnim neposrednom očekivanju građana. Do sada, detektovani su neki od problema kojima će se fokus grupe baviti:

- bezbednost najmladih učesnika u saobraćaju (neuređenost pešačkih staza, nedovoljna saobraćajna kultura vozača),
- primarna selekcija otpada (mogućnosti uspostavljanja sistema za upravljanje otpadom i društvena korist koja bi se time ostvarila),
- razvoj interesovanja mlađih za uključivanje u kulturne i obrazovne sadržaje (obezbeđivanje adekvatnih prostora, letnji kampovi, dobro osmišljene kulturne manifestacije),
- prekvalifikacije i aktivno traženje posla.

Predstavljanje principa Odgovorne nabavke

Radom fokus grupe uvećavaju se mogućnosti za dubinsko sagledavanje i prevazilaženje problemskih žarišta u lokalnoj sredini. Ovim pristupom, TCK usmerava svoje delovanje ka značajnim pitanjima zajednice, i tako dokazuje svoju posvećenost opštem dobru i lojalnost politici održivog razvoja, koja afirmiše jedinstvo uspešnog biznisa i društvenog rasta. Tu vezu učvršćuju i entuzijasti fokus grupe koji se, vodenii inicijativom *Titan kompanije*, u svojim domenima zalažu za prosperitet Kosjerića.